

Uloga predizbora u američkoj politici: slučaj kandidature Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima 2016.

Deutsch, Sabina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:292685>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologije

**Uloga predizbora u američkoj politici: slučaj kandidature
Donalda Trumpa na predsjedničkim izborima 2016.**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Goran Čular

Studentica: Sabina Deutsch

Zagreb, kolovoz 2024.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Nominacijski postupci u prošlosti	2
2.1. Kongresni skupovi.....	3
2.2. Stranačke konvencije.....	4
2.3. Predizbori.....	4
3. Nominacijski postupci danas	5
3.1. Reforme 70-ih.....	5
3.2. Vrste predizbora	6
3.3. Tipovi delegata	8
3.4. Predsjednički izbori	9
4. Republikanski predizbori 2016. godine	10
4.1. Stranački skupovi vs. predizbori.....	10
4.2. Zatvoreni predizbori	13
4.3. Delegati.....	14
4.4. Nikad Trump?.....	14
5. Zaključak	16
6. Literatura	17

POPIS ILUSTRACIJA

Tablice

Tablica 1: Popis saveznih država u kojima je pobijedio Donald Trump	11
Tablica 2: Popis saveznih država u kojima nije pobijedio Donald Trump	12
Tablica 3: Savezne države koje su primjenjivale zatvorene predizbore i na kojima je pobijedio Donald Trump	13

1. Uvod

Što su američki predsjednici George Washington, Thomas Jefferson, John F. Kennedy i Donald Trump imali zajedničko? Ako je riječ o načinu njihova nominiranja, gotovo ništa. Nominacijski postupak predsjedničkih kandidata vrlo je bitan dio američke politike koji je kroz povijest prošao kroz mnoge promjene. Cilj ovog rada je detaljnije objasniti predizbore kao jedan od modela nominacijskog postupka kako bi vidjeli je li i u kojoj mjeri on omogućio Donaldu Trumpu pobjedu na predizborima Republikanske stranke 2016. godine.

Rad započinje pregledom nominacijskog procesa u prošlosti. Najprije će riječ biti o kongresnim skupovima, načinu njihova funkcioniranja te problemima koji se uz njih vežu, a koji su naposljetku omogućili da se uvede novi nominacijski mehanizam – nacionalne konvencije. Nakon obrađenih nacionalnih konvencija, rad će se fokusirati na predizbore, uvjete njihova uvođenja kao i na reforme iz 1970-ih koje su uspostavile određena pravila koja vrijede još i danas. Zatim će naglasak biti na samom funkcioniranju predizbora, vrstama koje postoje, delegatima te o tome kako se taj cijeli proces uklapa u predsjedničke izbore. U drugom dijelu rada naglasak će biti na Donaldu Trumpu i Republikanskim predizborima 2016. godine. Nakon što smo detaljno objasnili kako predizbori funkcioniraju, sada nam je cilj vidjeti jesu li i kako oni omogućili Trumpu da postane novim republikanskim kandidatom, a zatim i predsjednikom Sjedinjenih Američkih Država.

2. Nominacijski postupci u prošlosti

Drugi članak američkog Ustava bavi se izvršnom vlašću. Određuje se uloga predsjednika te uvjeti koje pojedinac mora ispuniti želi li obavljati ovu funkciju, kao i načini njegova izglasavanja te dužnosti i ovlasti koje mora ispunjavati. Međutim, nigdje u Ustavu se ne govori o tome kako bi se predsjednički kandidati trebali nominirati. Upravo iz tog razloga postupak nominacija u prošlosti bio je podvrgnut brojnim promjenama na koje je utjecalo zakonodavstvo pojedinačnih saveznih država, ali i stranačka pravila dviju najvećih stranaka - Republikanske i Demokratske. U nastavku rada naglasak će biti upravo na tim nominacijskim postupcima i pravilima njihova provođenja. Najprije je nužno vidjeti kako se ovaj proces odvijao u prošlosti s ciljem utvrđivanja njegovih mana. To će nam pomoći u shvaćanju nužnosti uvođenja predizbora kao određene alternative dotadašnjim modelima (Constitutioncenter.org, 2024).

Nominacijski postupak za prve i druge predsjedničke izbore, održane 1789. i 1792. godine, uvelike se razlikovao od onih koji su slijedili. U stvarnosti, možemo reći da nije niti postojao. Prema novodonesenom Ustavu, svaka savezna država trebala je poslati određeni broj elektora u elektorski kolegij (engl. *Electoral College*). Elektori su imali pravo dati dva glasa za predsjednika, a jedini uvjet je bio da barem jedna od osoba za koje je glasao nije iz države iz koje i on sam. Osoba s najvećim brojem glasova elektora postaje predsjednikom, dok osoba s drugim najvećim brojem glasova postaje potpredsjednikom države (Constitutioncenter.org, 2024). Dakle, službenog nominacijskog postupka nije bilo, već bi elektor glasovanjem za određenu osobu istu automatski učinio kandidatom.

Jedan od glavnih razloga zašto u to vrijeme nije postojalo formalnog nominacijskog postupka kakav poznajemo danas je nepostojanje stranačkog sustava. Naime, tijekom pisanja Ustava postojao je određeni konsenzus među njegovim stvarateljima da strankama nije mjesto u američkoj politici. John Adams, drugi američki predsjednik, u jednom trenutku rekao je: “Ničega se ne bojim kao podjele Republike na dvije velike stranke”. Treći američki predsjednik, Thomas Jefferson, dijelio je jednako mišljenje te u jednom trenutku rekao: “Ako ne bio mogao ući u raj bez stranke, ne bi uopće išao”. Unatoč velikom protivljenju brojnih utjecajnih ljudi toga vremena, stranke se ubrzo počinju osnivati. Čak je i Thomas Jefferson, očito veliki protivnik stranaka, sudjelovao u osnivanju istih (Rutland, 1995: 2-3).

Prve američke političke stranke tako se javljaju već krajem 18. stoljeća. Glavni razlog njihova nastanka je određeno neslaganje oko toga kako bi se novonastala država trebala urediti ili stav koji bi trebala zauzeti prema drugim državama. Primjerice, Demokratsko-Republikanska stranka (poznata kao i Republikanska stranka, ali nema veze s današnjom), kao i njeni osnivači Thomas Jefferson i James Madison, zalagali su se za slabiju centralnu i jaču moć saveznih država te bolje odnose s Francuskom. S druge strane, Federalisti Alexandra Hamiltona zalagali su se za jaku centralnu vlast te bolje odnose s Engleskom. Ovakva polarizacija američke politike na dvije jake političke skupine tipična je još i danas. Kada je riječ o nominacijskom postupku kandidata, političke stranke značajno su promijenile taj proces. Od kraja 19. stoljeća pa do danas upravo su one te koje će u tom postupku imati ključnu ulogu (Pbs.org, 2024).

2.1. Kongresni skupovi

Od 1796. pa sve do 1832. godine, glavni način nominacije predsjednika bio je kongresni skup (engl. *Congressional caucus*). Članovi Zastupničkog doma i Senata koji su pripadali istoj političkoj stranci sastajali su se kako bi zajednički odlučili koju osobu će nominirati kao predsjedničkog kandidata te stranke (White i Kerbel, 2022: 71). Postojalo je nekoliko problema kod ovakvog modela nominacije kandidata. Najprije, u biranju samog kandidata mogli su sudjelovati samo članovi Kongresa, a to znači da je dobar dio članova stranke u ovom postupku bio izostavljen. Stoga i ne čudi da su pojedini članovi vršili pritisak na svoje predstavnike u Kongresu, apelirajući da ne sudjeluju u ovakvim skupovima. U tome su i uspjeli te je, primjerice, na kongresnom skupu Republikanske stranke 1824. godine sudjelovalo i glasovalo svega 1/4 zastupnika. Drugi problem ovog modela bio je što su zastupnici Kongresa, znajući kakvu važnu ulogu imaju, znali ucjenjivati pojedince koji su htjeli postati kandidatima. Primjerice, kao preduvjet da ponovno kandidiraju predsjednika Jamesa Madisona, zastupnici i senatori zahtijevali su da najprije objavi rat Velikoj Britaniji. Treći problem bio je što su zastupnici mogli za kandidata nominirati pojedince za koje su mnogi mislili da nisu sposobni obavljati takvu funkciju. Tako su Republikanci za kandidata na izborima odabrali Williama Crawforda, iako zbog srčanog udara i komplikacija povezanih s njim nije bio u stanju obavljati takvu dužnost. Četvrti problem ovog modela je njegova isključivost. Naime, ako se predsjednički kandidat nominira na kongresnim skupovima od strane kongresnika to znači da određen broj “trećih stranaka” nema mogućnost nominirati svoje kandidate na taj način. Te

stranke osmislile su novi model nominacija koji će postepeno početi prakticirati i stranke u Kongresu (Senate.gov, 2024).

2.2. Stranačke konvencije

Novi način nominacije predsjedničkih kandidata bila je stranačka konvencija. One postoje još i danas, međutim način njihova funkcioniranja i njihova uloga se uvelike razlikuje od one u prošlosti. Prvu konvenciju održala je Anti-masonska stranka (*engl. Anti-Masonic Party*) 1831. godine jer, kao što je već naglašeno, nije imala svoje predstavnike u Kongresu koji bi na kongresnom skupu mogli i nekoga nominirati (Presidency.ucsb.edu, 2024). Konvencijama su pristupali delegati koji su predstavljali svoje savezne države te bi na njima naposljetku i izabrali predsjedničkog kandidata svoje stranke. Na koji su pak način sami delegati bili birani ovisilo je o samoj saveznoj državi, no ono što je bilo očito je da je sam izbor delegata, a time i predsjedničkog kandidata, uvelike ovisio o samoj stranci tj. njenom vodstvu. Delegati su se mogli birati na konvencijama pojedinog distrikta ili na razini saveznih država kako bi lokalni članovi mogli biti ti koji će pristupiti nacionalnim konvencijama. Početkom 20. stoljeća i postepenim uvođenjem predizbora, delegati su se mogli birati i demokratskim putem, međutim za razliku od danas, delegati nisu bili “odani” ni jednom kandidatu. Stoga su mogli glasati za onoga koga im je nametnulo vodstvo stranke. Treći mogući način odabira delegata bio je direktan, od strane glavnog odbora stranke (na razini saveznih država) (Smith i Springer, 2009: 2-3). Sve u svemu, možemo zaključiti da je odabir delegata i predsjedničkih kandidata, koji su često bili istaknuti članovi stranke, uvelike bio orkestriran od strane vodstva. Zato možemo reći da iako je uvođenje nacionalnih konvencija bio određeni korak unaprijed u odnosu na kongresne skupove, nominacijski proces trebao još dosta napredovati kako bi ga uistinu mogli nazvati demokratskim.

2.3. Predizbori

Ključan trenutak za nominacijski postupak bio je uvođenje predizbora koji i danas igraju važnu ulogu ne samo u odabiru predsjedničkih kandidata već i u drugim aspektima američke politike. Predizbori (*engl. primary election*) su vrsta izbora na kojima „birači odlučuju koji će se kandidat natjecati na općim izborima“ (Ballotpedia.org, 2024a).

Kao prva savezna država koja uvodi predizbore uzima se Florida, koja je 1901. godine usvojila *Presidential Primary Law*, odnosno Zakon o predsjedničkim predizborima. Inkorporiranje predizbora u nominacijski proces ubrzo se širi i na druge države. 1905. godine Wisconsin prvi uvodi otvorene predizbore za odabir delegata koji će pristupiti nacionalnim stranačkim konvencijama, dok je Oregon prva država koja je obvezala te delegate da na nacionalnoj konvenciji glasaju za predsjedničkog kandidata koji je osvojio najviše glasova na predizborima. Predizbori su ubrzo dobili na mahu te do 1920. godine gotovo 20 saveznih država uvodi neku formu istih. U međuratnom razdoblju neke od tih država ih ukidaju pa se neposredno prije Drugog svjetskog rata predizbori održavaju u svega 12 saveznih država (Wikipedia, 2013a).

3. Nominacijski postupci danas

3.1. Reforme 70-ih

Veliki problem predizbora sredinom 20. stoljeća bio je to što nisu obvezujući. Naime, vodstvo stranke još uvijek je imalo veliku moć kada je riječ o izboru kandidata za predsjednika te je čak moglo u potpunosti zanemariti rezultate predizbora. Takav primjer dogodio se 1952. godine na Konvenciji Demokratske stranke kada se Estes Kefauver, bivši senator savezne države Tennessee, odlučio kandidirati za predsjednika. Kefauver je ostvario velike uspjehe na predizborima. Na 15 takvih održanih te godine, pobijedio je na njih 12. To je činilo ukupno 3 milijuna glasova, naspram 78 000 koje je dobio Adlai Stevenson, njegov najveći protivnik. Pobijedio je čak i na predizborima savezne države New Hampshire zbog čega se tadašnji demokratski predsjednik Harry Truman odlučio povući iz utrke. Unatoč velikoj podršci birača i članova Demokratske stranke, Kefauveru je nedostajala podrška stranačke elite. Delegati, koji su bili pod kontrolom stranačkog vodstva, oglušili su se na rezultate predizbora te na Nacionalnoj Konvenciji Demokratske stranke za predsjedničkog kandidata stranke izabrali Adlajia Stevenzona (Kamarck, 2018: 9-10).

Naposljetku, glavni preokret u američkoj politici koji je omogućio da predizbori ostvare svoj puni potencijal i koji je uvelike smanjio moć stranke da kontrolira nominacijski proces dogodio se 1968. godine. Taj preokret uvelike je zaslužan za model koji se koristi i danas. U stvarnosti, situacija je bila slična kao i s Estesom Kefauverom iz 1952. godine. Tadašnji potpredsjednik države Hubert Humphrey htio je postati Demokratskim predsjedničkim kandidatom. Za razliku

od svoji protukandidata, senatora Roberta Kennedyja i Eugenea McCarthyja, Humphrey se nije uključio ni u jedne od predizbora koje su se te godine održavali. Međutim, kada je došlo vrijeme da se na Nacionalnoj Konvenciji i službeno odabere kandidat, Humphrey pobjeđuje. Dok su se njegovi protukandidati fokusirali na birače i njihovu potporu, on je svoju kampanju usmjerio na stranku i njezino vodstvo. Kako su upravo oni kontrolirali većinu delegata (one koji se nisu obvezali glasati za pojedinog kandidata) uspio je pridobiti većinu (Cohen i dr, 2008: 1).

Kao odgovor na nezadovoljstvo birača događajima iz 1968. godine, Demokratska stranka odlučila se na reforme. Uspostavljena je Komisija za stranačku strukturu i izbor delegata (engl. *Commission on Party Structure and Delegate Selection*) poznata kao i McGovern-Fraser komisija čiji je zadatak bio da nakon sagledavanja stanja nominacijskog procesa ponudi rješenja te minimalne odrednice kojih bi se trebala držati svaka savezna država, bez obzira na njihove različitosti i potrebe. Dvije promjene donijete na Komisiji bile su ključne: otvaranje dosad zatvorenih stranačkih skupova i povećanje broja obvezujućih stranačkih predizbora. S obzirom da se stranački skupovi danas smatraju gotovo pa ekvivalentom predizbora, možemo reći da se tim odlukama značajno smanjila moć stranačkog vodstva, a povećala moć građana tj. odnosno birača (Kamarck, 2018: 14).

Ovim putem krenula je i Republikanska stranka, donekle samovoljno. Naime, i ona je 1968. godine uspostavila svoj Odbor za delegata i organizaciju (eng. *Committee on Delegates and Organization*). Na Odboru je odlučeno da će kao i u Demokratskoj stranci stranački skupovi sada biti otvoreni za sve članove Republikanske stranke. Također, odlučeno je da delegati ne mogu biti birani "automatski", odnosno ne mogu postati delegati na osnovu pozicije i ugleda kojeg su ostvarili u stranci. Naposljetku, Republikanci su bili primorani inkorporirati predizbore u svoj nominacijski proces, jer su Demokrati u saveznom državama u kojima su bili na vlasti donijeli zakone koji obvezuju obje stranke na provođenje istih (Kamarck, 2018: 19-21).

3.2. Vrste predizbora

Kao što je već navedeno predizbori, ali i cijeli nominacijski proces, većim djelom je uređen zakonodavstvom saveznih država i pravilima stranaka. Zbog toga postoji niz kombinacija kako predizbori mogu izgledati. U nastavku rada fokus će biti na osnovne načine na koje savezna država i stranka mogu utjecati na predizbore.

Jedan od glavnih načina kako savezna država može utjecati na predizbore je tako da ograniči tko na njima može sudjelovati. Prema tome, razlikujemo dvije glavne vrste predizbora - zatvorene i otvorene. *Zatvoreni predizbori* su oni na kojima mogu sudjelovati samo registrirani birači neke stranke. Dakle, Demokrati mogu izaći samo na izbore Demokratske stranke, a Republikanci samo na izbore Republikanske stranke. To također podrazumijeva da birač smije izaći samo na jedne predizbore. U slučaju da osoba nije član ni jedne stranke, ne smije pristupiti predizborima (Ncsl.org, 2024). Pobornici zatvorenih predizbora smatraju da je ova vrsta najbolja jer članovima stranke daje prednost pri odlučivanju o toliko važnom pitanju za svoju stranku kao što je odabir predsjedničkog kandidata. Također, zatvoreni predizbori onemogućuju sabotiranja od strane pristaša drugih stranaka kao što to druge vrste donekle omogućuju. Kritičari zatvorenih predizbora se često osvrću na financiranje i smatraju da ako su predizbori financirani javnim novcem, onda bi svi glasači trebali imati pravo pristupiti im. Također, smatraju da zatvoreni predizbori dovode do ekstremističkih kandidata (Ballotpedia.org, 2024b).

Otvoreni predizbori su oni na kojima mogu sudjelovati svi birači, bez obzira na to jesu li registrirani članovi stranke ili ne. Dakle, u slučaju otvorenih predizbora moguće je da pristaša Demokratske stranke glasa na predizborima Republikanske stranke i obrnuto. Međutim, osoba ima pravo izaći samo na jedne izbore pa se ipak mora odlučiti samo za jednu stranku (Ncsl.org, 2024). Glavna kritika ove vrste predizbora je ta da ona dovodi do onoga što zovemo *crossover* glasanje, koje podrazumijeva da pristaša jedne stranke glasa za drugu stranku kako bi je sabotirao (odabrao lošijeg kandidata) i stvorio veću mogućnost svojoj da pobjedi na predsjedničkim izborima. Također, ako pojedinac zna da živi u državi koja je utvrda stranke čiji nije registrirani birač može izaći na predizbore te stranke kako bi izabrao kandidata za kojeg smatra da više odgovara njegovim idealima. Primjerice, Republikanac bi mogao glasati za konzervativnijeg Demokrata (Fairvote.org, 2024).

Osim ove dvije glavne vrste predizbora postoje i određeni međutipovi. Primjerice, u određenim državama zakonodavstvo omogućuje samim strankama da prije svakih predizbora odluče žele li dopustiti da pojedinci bez stranačke pripadnosti ili pojedinci koji su registrirani u drugoj stranci glasaju. Takve predizbore nazivamo još i *djelomično zatvorenim predizborima*. *Djelomično otvoreni predizbori* slično kao i otvoreni omogućuju registriranim biračima jedne stranke da glasaju na predizborima druge. Međutim, glasanje za drugu stranku automatski podrazumijeva i registraciju u tu stranku. *Predizbori otvoreni za neregistrirane birače* omogućuju istima da glasaju za stranku iako nisu registrirani članovi. Međutim, za razliku od otvorenih izbora, pojedincima koji su registrirani članovi bilo koje druge stranke još uvijek nije

dozvoljeno glasati. Održavaju se i *višestranački predizbori*. Jedan primjer višestranačkih predizbora koji se naziva *top-two* podrazumijeva da se održavaju jedni predizbori za sve kandidate bez obzira na njihovu stranačku pripadnost. Dvoje kandidata koji su dobili najviše glasova prolaze u drugi krug, bez obzira na to jesu li kandidati različitih stranaka ili ne. Iako, bitno je napomenuti da se ova vrsta predizbora ne koristi za predsjedničke izbore, već za izbore kandidata za različite pozicije na razini saveznih država (Ncsl.org, 2024).

Osim razlika u tome tko će glasati, postoje razlike i u tome za koga će se glasati. Naime, glasači na predizborima mogu glasati direktno za pojedinog kandidata ili mogu glasati za delegate koji su se obvezali na nacionalnoj stranačkoj konvenciji svoj glas dati određenom kandidatu (Votesmart.org, 2024).

3.3. Tipovi delegata

Kada je riječ o političkim strankama, one igraju važnu ulogu u raspodjeli delegata koji će glasati za određenog kandidata na nacionalnoj konvenciji. Postoje određene bitne razlike između Republikanske i Demokratske stranke. Demokratska stranka zauzima čvršći stav po ovom pitanju. Razlikuju dvije vrste delegata: obvezane i automatske. Obvezani delegati su se, kao što i samo ime kaže, obvezali na nacionalnoj konvenciji dati glas određenom kandidatu. Ova vrsta delegata dodjeljuje se kandidatima prema načelu proporcionalnosti, što znači da će svaki kandidat dobiti delegata proporcionalno broju glasova koje je dobio na državnim predizborima, s tim da mora preći izborni prag od 15%. Ovo pravilo vrijedi za sve savezne države. Druga vrsta delegata, oni automatski, često se još nazivaju i *superdelagati*. Oni se sastoje od visoko rangiranih članova Demokratske stranke. To uključuje članove Nacionalnog odbora Demokratske stranke, članove Zastupničkog doma i Senata, guvernere, bivše predsjednike ili potpredsjednike. Ovi delegati nisu dužni glasati za određenog kandidata, već imaju slobodan odabir. Na prijašnjim Nacionalnim konvencijama ove dvije vrste delegata glasale su istovremeno, tijekom prvog glasovanja tzv. *first ballot*. Međutim, nakon izbora 2016. godine odlučeno je da će na prvom glasovanju pravo imati samo obvezani delegati, a superdelegati tek u slučaju da ni jedan kandidat nije dobio većinu glasova prilikom tog glasanja. Ako dođe do drugog glasovanja, tada i obvezani delegati imaju pravo glasati za bilo kojeg drugog kandidata (Ballotpedia.org, 2024c).

Pravila Republikanske stranke nešto se razlikuju od pravila Demokratske. Također postoje obvezani i neobvezani delegati. Međutim, kada je riječ o obvezanim delegatima, oni se kandidatima ne dodjeljuju uvijek prema načelu proporcionalnosti kao što je slučaj s delegatima Demokratske stranke. Postoje tri moguća načina dodjeljivanja. Prvi je proporcionalni, u kojemu se kandidatima delegati dodjeljuje sukladno broju glasova koji su dobili. Postoji minimalni prag, međutim on se razlikuje od države do države i najčešće iznosi do 20%. Drugi način raspodjele delegata je princip *winner-takes-all*. Sukladno tome, kandidatu koji je osvojio najveći broj glasova biti će dodijeljeni svi delegati te savezne države. Treća metoda je hibridna, kombinacija prve i druge metode. Primjerice, država koja koristi proporcionalni model, ali u kojem je kandidat osvojio više od 50% glasova, sve delegate može dodijeliti tom kandidatu. Republikanska stranka ima i delegate koji nisu obvezni glasati za određenog kandidata. U nekim slučajevima, stranke na razini države ili teritorija SAD-a odlučuju jesu li neki ili svi delegati neobvezni glasati za određenog kandidata (Ballotpedia.org, 2024d).

Svaka savezna država ima različit broj delegata na što utječe nekoliko faktora. Prvi jest broj elektorskih glasova. Države koje imaju veći broj elektorskih glasova imat će i veći broj delegata. Drugi faktor je odanost samoj stranci. Naime, ako država kroz duži vremenski period daje potporu kandidatima jedne stranke tada ih ta stranka može nagraditi većim brojem delegata. Ova pravila općenito su primjenjiva i na Demokratsku i Republikansku stranku. Međutim, pojedina stranka može imati i neka svoja pravila. Primjerice, Demokratska stranka dodjeljuje dodatne delegate državama koje odluče svoje predizbore ili stranačke skupove održati u travnju ili kasnije. Cilj ovakvog pravila je obeshrabriti države da nagomilaju svoje izbore na samom početku nominacijskog perioda (Polsby i dr, 2011: 96).

3.4. Predsjednički izbori

Za kraj je potrebno vidjeti kako se cijeli nominacijski proces uklapa u predsjedničke izbore. Prvi korak nominacijskog postupka jest da osoba najavi svoju želju za kandidaturom. To mogu učiniti svi državljani SAD-a koji su stariji od 35 i koji prebivaju na njenom teritoriju barem 14 godina (Usa.gov, 2024a). Iako nema službenog roka do kada bi se osoba trebala i službeno registrirati u Federalnu izbornu komisiju (engl. *Federal Election Commission*), trebala bi to učiniti barem godinu dana prije održavanja samih izbora s obzirom da se prvi predizbori tj. stranački skupovi počinju održavati već početkom izborne godine. Do tada bi se kandidati već

trebali uključiti u kampanje diljem SAD-a kao i u debate sa stranačkim protukandidatima. Nakon održavanja predizbora u prvom dijelu izborne godine, od srpnja do rujna stranke bi na svojim pojedinačnim konvencijama trebale i službeno izabrati svojeg predsjedničkog kandidata. Predsjednički izbori održavaju se početkom studenog, točnije u utorak nakon prvog ponedjeljka u mjesecu. Podrazumijeva se da su kandidati dviju stranaka do tada završili sa svojom kampanjom. Nakon što rezultati izbora izađu, slijedi glasanje u elektorskom kolegiju te prebrojavanje glasova u Kongresu. Službeni i konačni rezultati izbora trebali bi biti objavljeni početkom siječnja slijedeće godine, nakon čega u drugoj polovici mjeseca slijedi i inauguracija novog (ili starog) predsjednika (Usa.gov, 2024b).

4. Republikanski predizbori 2016. godine

U trenutku kada je Donald Trump najavio svoju kandidaturu, malo tko je vjerovao da će uspjeti u svom naumu i postati republikanskim predsjedničkim kandidatom. Predizbori Republikanske stranke 2016. zabilježili su najveći broj kandidata u povijesti ove stranke. 17 visoko pozicioniranih i javnosti poznatih republikanskih ličnosti najavilo je svoju kandidaturu. Senatori Ted Cruz i Marco Rubio, Guverneri Jeb Bush i John Kasich te brojni drugi političari ostvarili su takav poraz pred Donaldom Trumpom da su odustajanje od svoje kandidature najavili dok su se predizbori još održavali. U trenutku kada Donald Trump i službeno postaje kandidatom Republikanske stranke malo tko je vjerovao da će u svom naumu da postane predsjednikom i uspjeti, pogotovo jer je protukandidatkinja bila iskusna političarka i žena bivšeg američkog predsjednika, Hillary Clinton. Međutim, na čuđenje i žalost brojnih američkih građana (posebno Demokrata), ali i brojnih inozemnih promatrača, Donald Trump postaje 45. predsjednikom Sjedinjenih Američkih Država. Postoje brojni elementi koji su pomogli Trumpu da pobijedi na izborima, no cilj drugog djela ovog rada jest vidjeti kako je cijeli model predizbora Trumpu omogućio tu pobjedu (Wikipedia.org, 2024b).

4.1. Stranački skupovi vs. predizbori

Prvo moramo vidjeti jesu li predizbori uopće pomogli Trumpu. Tablica 1. prikazuje sve savezne države u kojima je pobijedio Donald Trump, a pokraj njih jesu li se održavali predizbori ili stranački skupovi. Radi lakšeg snalaženja, države s predizborima označene su zelenom bojom,

a one sa skupovima crvenom. Na isti način Tablica 2. prikazuje sve one države u kojima su pobijedili neki od Trumpovih protukandidata te način provođenja izbora u njima. Kao i u prvoj tablici predizbori su označeni zelenom, a stranački skupovi crvenom bojom.

Tablica 1: Popis saveznih država u kojima je pobijedio Donald Trump

Alabama	Predizbori	Louisiana	Predizbori	New York	Predizbori
Arizona	Predizbori	Maryland	Predizbori	North Carolina	Predizbori
Arkansas	Predizbori	Massachusetts	Predizbori	Oregon	Predizbori
California	Predizbori	Michigan	Predizbori	Pennsylvania	Predizbori
Connecticut	Predizbori	Mississippi	Predizbori	Rhode Island	Predizbori
Delaware	Predizbori	Missouri	Predizbori	South Carolina	Predizbori
Florida	Predizbori	Montana	Predizbori	South Dakota	Predizbori
Georgia	Predizbori	Nebraska	Predizbori	Tennessee	Predizbori
Hawaii	Stranački skup	Nevada	Stranački skup	Vermont	Predizbori
Illinois	Predizbori	New Hampshire	Predizbori	Virginia	Predizbori
Indiana	Predizbori	New Jersey	Predizbori	Washington	Predizbori
Kentucky	Stranački skup	New Mexico	Predizbori	West Virginia	Predizbori

*Savezna država North Dakota 2016. godine nije održavala niti predizbore niti stranački skup

Izvor: Politico.com (2016) 2016 Presidential Primaries Results. <https://www.politico.com/2016-election/primary/results/map/president/>

Tablica 2: Popis saveznih država u kojima nije pobijedio Donald Trump

Alaska	Stranački skup	Minnesota	Stranački skup
Colorado	Stranački skup	Ohio	Predizbori
District of Columbia	Stranački skup	Oklahoma	Predizbori
Idaho	Predizbori	Texas	Predizbori
Iowa	Stranački skup	Utah	Stranački skup
Kansas	Stranački skup	Wisconsin	Predizbori
Maine	Stranački skup	Wyoming	Stranački skup

Izvor: Politico.com (2016) 2016 Presidential Primaries Results. <https://www.politico.com/2016-election/primary/results/map/president/>

Kao što je vidljivo iz Tablice 1. i Tablice 2, Donald Trump je veći uspjeh imao u onim saveznim državama u kojima su se održavali predizbori, dok su u onima gdje su se održavali stranački skupovi bolje uspjehe imali njegovi protukandidati. No zašto je tome tako? Prvi razlog zašto su etablirani republikanski kandidati imali više sreće na stranačkim skupovima, a Donald Trump na predizborima jest način njihova organiziranja i provođenja. Naime, predizbori su organizirani i financirani od strane lokalne vlasti ili savezne države, dok su stranački skupovi organizirani i financirani od strane samih političkih stranaka (DemocracydoCKET.com, 2024). Također, samim predizborima općenito je lakše pristupiti. Biračkih mjesta je puno više negoli stranačkih skupova, koji se često održavaju samo na jednom mjestu u okrugu. K tome stranački skupovi zbog svoje prirode traju duže nego glasanje na predizborima. Dakle, možemo zaključiti da iako su stranački skupovi danas otvoreniji, još uvijek im je teže pristupiti nego predizborima. Stoga će na njima bolje proći političari koji već imaju lojalnu bazu fanova koji su za njih spremni uložiti svoje vrijeme i novac. Iako danas zasigurno nije tako, u svojim počecima Trump tako lojalnu bazu nije imao, a nije imao ni podršku stranke koja je te skupove organizirala (Polsby i dr, 2011: 124-125).

4.2. Zatvoreni predizbori

Drugi način kako su predizbori pomogli Donaldu Trumpu da postane predsjedničkim kandidatom jest putem zatvorenih izbora. Naime, na predizborima 2016. godine 27 saveznih država prakticiralo je upravo ovu vrstu predizbora. Od tih 27 država, Trump je odnio pobjedu na njih 18. Tablica 3. prikazuje države u kojima su primjenjivani zatvoreni izbori i u kojima je pobijedio Trump.

Tablica 3: Savezne države koje su primjenjivale zatvorene predizbore i na kojima je pobijedio Donald Trump

1.	Arizona	10.	Nebraska
2.	California	11.	Nevada
3.	Connecticut	12.	New Jersey
4.	Delaware	13.	New Mexico
5.	Florida	14.	New York
6.	Hawaii	15.	Oregon
7.	Kentucky	16.	Pennsylvania
8.	Louisiana	17.	South Dakota
9.	Maryland	18.	Washington

Izvor: Ballotpedia.org (2024e) Closed primary. https://ballotpedia.org/Closed_primary

Kao što je već prije navedeno, jedna od glavnih kritika zatvorenih predizbora jest da oni dovode do nominacije ideološko ekstremnijih kandidata. Ako mogu glasati samo registrirani članovi stranke, za koje možemo pretpostaviti da su odaniji ideološkim vrijednostima iste, vjerojatnije je da će izabrati kandidata koji u potpunosti utjelovljuje te, ali i ekstremnije ideale (Ballotpedia.org, 2024a).

Obećanja koja je Trump uputio svojim biračima možemo obilježiti kao ekstremna, čak i za Republikansku stranku. Jedna od najupečatljivijih i najkontraverznijih Trumpovih obećanja jest gradnja zida na granici s Meksikom koju neće platiti američki porezni obveznici već meksički. Ovim obećanjem Trump ne dobiva samo potporu anti-migrantski nastrojenih Republikanaca, već i onih rasističkih. Gradnja zida zasigurno je pridobila i one koji su mišljenja da im migranti

„kradu poslove”. Obećanjima da će zabraniti muslimanima iz pojedinih islamskih zemalja da uđu u zemlju Trump je pridobio podršku islamofoba i patriota koji sve muslimane, bez obzira na nacionalnu pripadnost, smatraju odgovornima za teroristički napad 11. rujna u New Yorku. Osim obećanja da će zaustaviti migrante iz latinoameričkih i zemalja Bliskog istoka, Trump se obvezao i deportirati sve ilegalne migrante koji su trenutno u zemlji. Njegova kontroverzna obećanja bila su usmjerena i na ekonomsku sferu. Obećao je ponovna pregovaranja oko Sjevernoameričkog sporazuma o slobodnoj trgovini kao i povlačenje iz Trans-pacifičkog partnerstva, jer po njemu oni štete američkoj ekonomiji i njenim radnicima (Abcnews.go.com, 2017).

4.3. Delegati

U pobjedi na predizborima Trumpu su pomogli i delegati. Za razliku od Demokratske stranke u kojoj se delegati dodjeljuju sukladno ostvarenom rezultatu na izborima, u Republikanskoj stranci postoje i drugi modeli. Kao što smo već rekli, u pojedinim državama koristi se *winner takes all* princip. Osvajanje svih delegata neke savezne države može uvelike pomoći bilo kojem kandidatu, pogotovo ako ih ta savezna država ima mnogo. Tako je, primjerice, Trump sa 45% glasova na predizborima savezne države Florida uspio osvojiti svih 99 delegata, iako je Marco Rubio imao 27% glasova (Politico.com, 2016). Drugi način kako su delegati pomogli Trumpu tiče se njihove obveze glasanja za određenog kandidata. Za razliku od Demokratske stranke, Republikanska stranka ima manji broj delegata koji nemaju dužnost glasati za određenog kandidata (Ballotpedia.org, 2024d).

4.4. Nikad Trump?

Za vrijeme korištenja prijašnjih modela nominacije predsjedničkih kandidata, stranačko vodstvo te istaknuti članovi stranke imali su jako bitnu ulogu. Od toga da su samo zastupnici u Kongresu imali pravo nominirati kandidate, do nacionalnih konvencija na kojima su delegati izabrani i kontrolirani od strane lokalnih stranačkih elita pa sve do prvih predizbora na koje se stranačko vodstvo moglo posve oglušiti - možemo zaključiti da je nominacijski proces bio uvjetovan željama vodstva. Reforme 70-ih godina prošlog stoljeća tu moć kontroliranja nominacijskog postupka stavilo je u ruke građana. Da je Donald Trump želio pristupiti i jednom

od ovih modela osim sadašnjem, ne bi postao kandidatom stranke niti predsjednikom države jer nije imao potporu stranačke elite. Pokret Nikad Trump (engl. *Never Trump*) osnovali su Republikanci koji su se protivili Trumpu kao republikanskom predsjedničkom kandidatu, a kasnije kao i mogućem predsjedniku SAD-a. Dio pokreta su bili i istaknuti republikanski političari uključujući i bivše predsjednike Georgea H. W. Busha i Geoga W. Busha, bivšeg predsjedničkog kandidata Mitta Romneya te brojni drugi (Wikipedia.org, 2024c).

Međutim, je li Republikanska stranka uistinu mogla zaustaviti Trumpa? U stvarnosti je postojalo nekoliko načina, među kojima je onaj najvjerojatniji povezan sa samim delegatima. Naime, prema pravilniku Republikanske stranke delegati bi mogli, ako se većina usuglasi, promijeniti pravila i sami sebe osloboditi od obveze da glasaju za kandidata koji je osvojio najviše glasova na predizborima (Vox.com, 2016). Međutim, sada već znamo da do takve situacije nije došlo i da je vodstvo ipak prihvatilo Trumpa kao kandidata. U ovom trenutku možemo reći da je to bila dobra odluka. Moramo uzeti u obzir koje bi posljedice bile da se Trumpa nije kandidiralo. Bez obzira na (valjane) kritike koje su upućene Trumpu, ne smije se zanemariti činjenica da je većina birača na predizborima upravo njega izabrala kao svojeg predsjedničkog kandidata, njih čak 14 000 000 (Wikipedia.org, 2024b). Da je došlo do toga da stranka svojim uplitanjem spriječi Trumpa da bude nominiran za predsjedničkog kandidata, u najboljem slučaju bi se republikanski glasači osjećali pokradenima. U najgorem slučaju, mislili bi da su pokradeni i na svim drugim predizborima održanim do tad. Naime, ako se birači uvjere da je stranka u mogućnosti službeno ne nominirati osobu koja je pobijedila na izborima, to znači da je jedini razlog zašto su ih dosad prihvaćali taj da su se slagali s njima. To ih je moglo ostaviti ogorčenima. Iako to tada nisu znali, danas možemo reći što se sve može dogoditi ako se republikanski glasači osjećaju pokradenima na izborima. Događaj koji se dogodio 6. siječnja 2021. godine dobar je podsjetnik svima koliko stvar kao što su izbori, koje mnogi uzimaju zdravo za gotovo, mogu utjecati na stanovništvo i njihovo povjerenje u državu.

Stoga ovaj dio rada možemo zaključiti sljedećom tvrdnjom: nije bitno koja vrsta predizbora se koristi, kako se dodjeljuju delegati niti koliku podršku birača je Trump imao; samo uvođenje obvezujućih predizbora i demokratizacija nominacijskog procesa omogućila su mu da postane predsjednikom Sjedinjenih Američkih Država.

5. Zaključak

Nakon nekoliko desetljeća i propalih nominacijskih modela, predizbori su se pokazali kao dobar način nominacije kandidata. Iako zbog zakonodavstva saveznih država i pravilnika stranaka postoji nebrojno mnogo kombinacija kako se predizbori mogu održavati, možemo reći da veći dio stanovništva ipak nije zakinut i može na njima iskazati svoje mišljenje. Takav demokratski način biranja predsjedničkih kandidata nešto je što se u svijetu rijetko viđa. Međutim, vidjeli smo da svejedno postoje nedostaci. Predizbori su uvelike pomogli Donaldu Trumpu, osobi poznatoj po svojoj ekstremnim stavovima, da upravlja najjačom zemljom svijeta. Možemo reći da su mu u tome pomogli provođenje zatvorenih predizbora ili pravila koja delegati saveznih država moraju poštovati, ali moguće je da bi i bez tih elemenata Trump uspio pobijediti. U vrijeme kada je stranačko vodstvo kontroliralo nominacijski proces, da to nije htjelo, vrlo lako je moglo spriječiti njegovu službenu kandidaturu. Međutim, takav postupak ne možemo nazivati korektnim. Sada kada vodstvo to ne može učiniti jer je proces demokratiziran, nominirana je osoba koja svojim idejama šteti i ugrožava velik dio populacije. Predizbori 2016. godine dobar su pokazatelj da predizbori imaju još puno mjesta za napredak te da ono što želi većina nije uvijek najbolje.

6. Literatura

1. Abcnews.go.com (2017) Donald Trump promise tracker: Where his pledges stand at the 100-day mark. <https://abcnews.go.com/Politics/donald-trump-promise-tracker-pledges-stand/story?id=44902688> Pristupljeno 10. kolovoza 2024.
2. Ballotpedia.org (2024a) Primary Election. https://ballotpedia.org/Primary_election Pristupljeno 12. kolovoza 2024.
3. Ballotpedia.org (2024b) Arguments for and against closed primaries. https://ballotpedia.org/Arguments_for_and_against_closed_primaries Pristupljeno 03. kolovoza 2024.
4. Ballotpedia.org (2024c) Democratic delegate rules, 2024. https://ballotpedia.org/Democratic_delegate_rules,_2024 Pristupljeno 06. kolovoza 2024.
5. Ballotpedia (2024d) Republican delegate rules, 2024. https://ballotpedia.org/Republican_delegate_rules,_2024 Pristupljeno 06. kolovoza 2024.
6. Ballotpedia.org (2024e) Closed primary. https://ballotpedia.org/Closed_primary Pristupljeno 10. kolovoza 2024.
7. Cohen, Marty i dr. (2008) *The Party Decides: Presidential Nominations Before and After Reform*. Chicago i London: The University of Chicago Press.
8. Constitutioncenter.org (2024) Executive Branch. <https://constitutioncenter.org/the-constitution/articles/article-ii> Pristupljeno 20. srpnja 2024.
9. Democracydocket.com (2024) The Differences Between Presidential Primaries and Caucuses. <https://www.democracydocket.com/analysis/the-differences-between-presidential-primaries-and-caucuses/> Pristupljeno 09. kolovoza 2024.
10. Fairvote.org (2024) Open and closed primaries. <https://fairvote.org/archives/open-and-closed-primaries/> Pristupljeno 03. kolovoza 2024.
11. Kamarck, Elaine C. (2018) *Primary Politics: Everything You Need to Know about How America Nominates Its Presidential Candidates*. Washington, D.C: Brookings Institution Press.
12. Ncs1.org (2024) State Primary Election Types. <https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/state-primary-election-types> Pristupljeno 03. kolovoza 2024.

13. Pbs.org (2024) The Federalist and the Republican Party. <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/duel-federalist-and-republican-party/> Pristupljeno 22. srpnja 2024.
14. Politico.com (2016) 2016 Presidential Primaries Results. <https://www.politico.com/2016-election/primary/results/map/president/> Pristupljeno 09. kolovoza 2024.
15. Polsby, Nelson W. i dr. (2011) *Presidential Elections: Strategies and Structures of American Politics*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
16. Presidency.ucsb.edu (2024) Party Platforms and Nominating Conventions. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/presidential-documents-archive-guidebook/party-platforms-and-nominating-conventions> Pristupljeno 26. srpnja 2024.
17. Rutland, Robert Allan (1995) *The Democrats: from Jefferson to Clinton*. Columbia: University of Missouri Press.
18. Senate.gov (2024) Nominating Presidents. <https://www.senate.gov/about/origins-foundations/parties-leadership/nominating-presidents.htm> Pristupljeno 25. srpnja 2024.
19. Smith, Steven S. i Springer, Melanie J. (ur) (2009) *Reforming the Presidential Nomination Process*. Washington, D.C: Brookings Institution Press.
20. Usa.gov (2024a) Constitutional requirements for presidential candidates. <https://www.usa.gov/requirements-for-presidential-candidates> Pristupljeno 07. kolovoza 2024.
21. Usa.gov (2024b) Overview of the presidential election process. <https://www.usa.gov/presidential-election-process> Pristupljeno 07. kolovoza 2024.
22. Votesmart.org (2024) How Does the Presidential Primary Process Work? <https://votesmart.org/education/presidential-primary> Pristupljeno 04. kolovoza 2024.
23. Vox.com (2016) The GOP's nuclear option: how Trump could be denied the nomination even with a majority. <https://www.vox.com/2016/3/24/11295380/republican-convention-rules-trump-delegates> Pristupljeno 11. kolovoza 2024.
24. White, John Kenneth i Kerbel, Matthew R. (2022) *American Political Parties: Why They Formed, How They Function, and Where They're Headed*. Lawrence: University Press of Kansas.
25. Wikipedia.org (2024a) United States presidential primary. https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_primary Pristupljeno 26. srpnja 2024.

26. Wikipedia.org (2024b) 2016 Republican Party presidential primaries. https://en.wikipedia.org/wiki/2016_Republican_Party_presidential_primaries#Candidates_and_results. Pristupljeno 08. kolovoza 2024.
27. Wikipedia.org (2024c) Never Trump movement. https://en.wikipedia.org/wiki/Never_Trump_movement Pristupljeno 11. kolovoza 2024.